

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

แนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิ

Extension Guidelines for Hom Thong Bananas Collaborative Farming in Chaiyaphum Province

ยุทธนา นาคคำ (Yooththana Nakkham)¹ จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)² เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalerm Sak Toomhirun)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) การผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร 3) ปัญหา และข้อเสนอแนะในการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกร 4) ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยหอมทองที่เข้าร่วมแปลงใหญ่จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 144 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 105 ราย ตามสูตรทาร์ยามานะ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลาก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรร้อยละ 52.4 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 55.51 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา พื้นที่ปลูกเฉลี่ย 2.98 ไร่ ในเขตปฏิรูปที่ดินร้อยละ 61.0 จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.10 คน ประสบการณ์ปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 2.95 ปี ได้รับการฝึกอบรมเฉลี่ย 1.10 ครั้งต่อปี ได้รับข่าวสารความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 29,174.85 บาทต่อไร่ ผลผลิตกล้วยหอมทอง 3,651.33 กก.ต่อไร่ มีรายได้ 69,862.05 บาทต่อไร่ ส่วนใหญ่จำหน่ายในท้องถิ่น 2) เกษตรกรเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการผลิต ใช้ปุ๋ยและสารตามคำแนะนำ แห้งน้ำปราศจากการปนเปื้อน จัดการผลผลิตเพื่อให้ได้คุณภาพดี มีสถานที่เก็บรวบรวมผลผลิต เครื่องมืออุปกรณ์และแหล่งน้ำในการผลิตเพียงพอ ภาชนะบรรจุและการขนส่งไม่สามารถป้องกันการปนเปื้อนและความเสียหายได้ เกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าเดียวกันในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ได้รับการถ่ายทอดความรู้และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และเกษตรกรไม่มีการวางแผนการผลิตและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน 3) การปลูกและดูแลรักษามีปัญหาในระดับปานกลาง ด้านการวางแผนและจัดทำรหัสข้อมูล การกำหนดระยะปลูก การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวมีปัญหาในระดับมาก เรื่องการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลกระบวนการผลิต การปฏิบัติตามการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีปัญหาในระดับมาก ในเรื่องการพัฒนาเกษตรกรเป็น Smart Farmer และการรับรอง GAP ข้อเสนอแนะ ควรจัดบันทึกและจัดเก็บเอกสารการผลิต ระยะปลูกไม่ชัดเจนไปเพื่อป้องกันการสะสมของโรคและแมลงศัตรูกล้วย ควรพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้เป็นแกนนำพัฒนา 4) เกษตรกรต้องการการส่งเสริมจากหน่วยงานราชการ คู่มือ วิดีโอ และอินเทอร์เน็ต ด้วยวิธีการฝึกอบรมและสาธิต แนวทางการส่งเสริมโดยหน่วยงานราชการเป็นหลัก บูรณาการทุกภาคส่วน สนับสนุนองค์ความรู้ และปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม จัดหาแหล่งเงินทุน และเชื่อมโยงการตลาด

คำสำคัญ การส่งเสริม การผลิตกล้วยหอมทอง เกษตรกรแปลงใหญ่

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช yooththana@gmail.com² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช askjin@hotmail.com³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) personal, social and economic conditions of farmers 2) large-scale production of Hom Thong Bananas 3) problems and Recommendations for the production of Golden Banana by farmers. 4) needs and guidelines for promoting large-scale Hom Thong Bananas production The study population was the Hom Thong Bananas growers who participated in the large plots. Chaiyaphum Province, number of 144 cases, the sample size of 105 cases was determined according to the Taro Yamane formula. at a tolerance of 0.05. Simple sampling by lottery. Data were collected using an interview form. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation, ranking, and content analysis. The results showed that 1) 52.4 % of farmers were female, average age 55.51 years, graduated primary school. Average planting area 2.98 rai in ALRO 61.0% Average number of household labor 2.10 people Average 2.95 years experience in growing golden bananas Received training on average 1.10 times per year Received information and knowledge from agricultural extension officers The average production cost is 29,174.85 baht per rai, the golden banana yield is 3,651.33 kg. per rai, the income is 69,862.05 baht per rai, mostly sold locally marketplace. 2) Farmers select suitable areas for production. Use fertilizers and substances according to the instructions. The water source is free from contamination. Manage production to ensure good quality. There is a place to collect produce. Adequate equipment and water resources for production Containers and transportation cannot prevent contamination and damage. Farmers voluntarily join groups to produce the same products in similar areas. Knowledge is transferred and the use of appropriate technology reduces costs, increases productivity, and farmers do not have a common plan for production and set clear goals. 3) Planting and maintenance had moderate problems. plotting, plotting and coding data planting period Post-harvest management is problematic to a large extent. Regarding the storage and recording of the production process information Implementation of large-scale agricultural extension There is a problem on a large scale. With regard to the development of farmers to be Smart Farmers and GAP certification, recommendations should be made to record and store production documents. The planting distance is not too close. To prevent the accumulation of diseases and pests of bananas should develop the new generation to be the development leader 4) Farmers need support from government agencies, manuals videos and the Internet with practice and demonstration methods. The guidelines for promotion by government agencies are the principle of integration of all sectors. knowledge support and appropriate production factors provide funding and link marketing

Keywords: Extension guideline, Hom Thong Bananas, Large-scale agricultural

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

จังหวัดชัยภูมิเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะกล้วยหอมทองเป็นสินค้าเกษตรที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั่วไป ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เป็นผลไม้ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ กล้วยหอมเป็นพืชที่ชอบอากาศร้อนชื้น เหมาะกับการปลูกในประเทศไทย ส่วนใหญ่เกษตรกรปลูกเพื่อขายผลสดเพื่อการบริโภค และหากผลิตกล้วยหอมทองได้คุณภาพก็จะส่งออกไปต่างประเทศ ข้อมูลการส่งออกกล้วยสด ตั้งแต่ปี 2560 ถึง 2563 พบว่ามีความผันผวน โดยมีปริมาณ และมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นในปี 2561 และมีแนวโน้มลดลงในปี 2562 และ 2563 ตามลำดับ มูลค่าการส่งออกเฉลี่ย 540,344,187 บาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) ผลผลิตส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น และจีน เป็นต้น จังหวัดชัยภูมิมีพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทอง 2,050 ไร่ มีการรวมกลุ่มเป็นแปลงใหญ่จำนวน 4 แปลง ได้แก่ อำเภอหนองบัวแดง อำเภอบ้านเขว้า อำเภอเกษตรสมบูรณ์ และอำเภอเทพสถิต ปัจจุบันเกษตรกรประสบปัญหาด้านการผลิต การรวมกลุ่ม การบริหารจัดการ และปัญหาด้านราคาผลผลิตตกต่ำเกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ การจำหน่ายกล้วยหอมทองส่วนใหญ่ผ่านพ่อค้าคนกลางในพื้นที่ มีการส่งออกต่างประเทศเป็นบางส่วน ต้องผลิตกล้วยหอมทองให้มีปริมาณที่เพียงพอ และได้คุณภาพตามมาตรฐานจึงจะสามารถส่งออกกล้วยหอมทองได้ แต่มีข้อจำกัดด้านการผลิตของเกษตรกร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาถึงแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนาการผลิต เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างยั่งยืน ต่อไป

วัตถุประสงค์

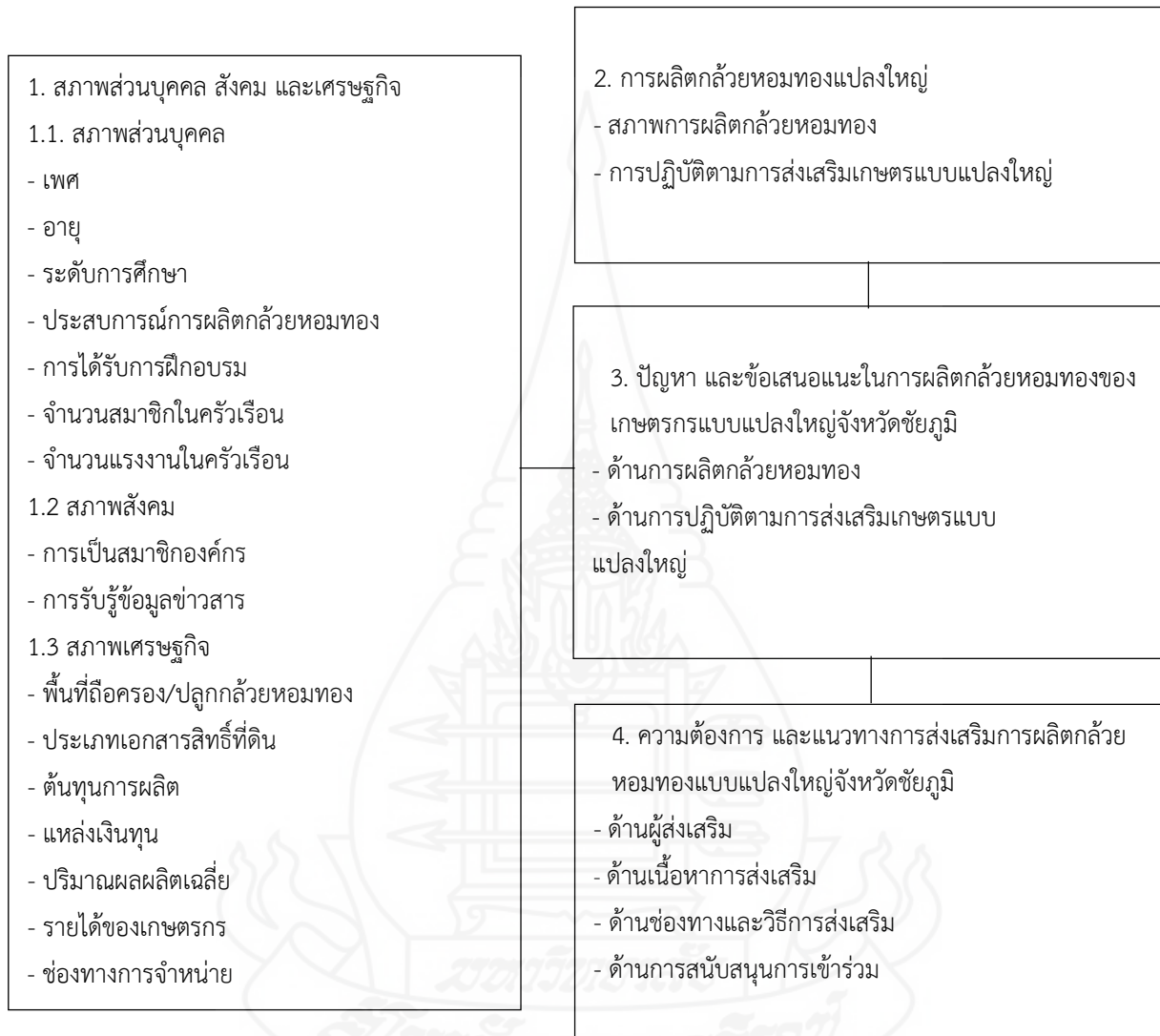
1. เพื่อศึกษาสภาพส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกร จังหวัดชัยภูมิ
4. เพื่อศึกษาความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ จังหวัดชัยภูมิ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยหอมทองที่เป็นสมาชิกโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 4 แปลง รวม 144 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 105 ราย โดยใช้สูตร Taro yamana (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีอย่างง่าย โดยการจับสลาก เครื่องมือที่กำหนดใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนการผลิตแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ การผลิตแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ 1) สภาพส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) การผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรแบบแปลงใหญ่ 3) ปัญหา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

และข้อเสนอแนะในการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกร และ 4) ความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย

1. สภาพส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 52.4 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 55.51 ปี เกษตรกรร้อยละ 72.4 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา พื้นที่ถือครองเฉลี่ย 22.41 ไร่ พื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 2.98 ไร่ เป็นพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.4-01) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.97 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.10 คน ประสบการณ์การปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 2.95 ปี ได้รับการฝึกอบรมเฉลี่ย 2.97 ครั้ง โดยเฉลี่ย 1.10 ครั้งต่อปี การรับข่าวสารความรู้จากการผลิตกล้วยหอมทองจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้นำกลุ่ม เพื่อนบ้าน และสื่อโซเชียล Network Facebook/Line ต้นทุนการผลิตกล้วยหอมทองเฉลี่ย 29,174.85 บาทต่อไร่ ใช้เงินทุนของตนเองทั้งหมด ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 3,651.33 กิโลกรัมต่อไร่ รายได้จากการปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 69,862.05 บาทต่อไร่ การจำหน่ายผลผลิตกล้วยหอมทองที่ตลาดอำเภอหรือจังหวัด รวบรวมผลผลิตจำหน่ายผ่านกลุ่ม และส่งออกต่างประเทศ

2. สภาพการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 2.1 เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มีการคัดเลือกพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ พื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปราศจากการปนเปื้อน การใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงบำรุงดินตามคำแนะนำ การให้น้ำตามระยะเวลาที่เหมาะสม แหล่งน้ำปราศจากการปนเปื้อน การวางแผนจัดการผลผลิต โดยทำการค้ายันต์กล้วยและการตัดแต่งใบและดูแลเครือ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ การเก็บเกี่ยวผลผลิตตามอายุและขนาดผลที่เหมาะสม เกษตรกรส่วนใหญ่มีสถานที่เก็บรวบรวมผลผลิตที่ปราศจากการปนเปื้อน ส่วนใหญ่เกษตรกรไม่ใช้ภาชนะบรรจุผลผลิต (Packaging) ที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนและความเสียหายของผลผลิต และไม่มีการตามสอบผลผลิต เครื่องหมายแสดงแหล่งผลิต การขนส่งไม่มีมาตรการป้องกันการปนเปื้อนและการเสื่อมคุณภาพของผลผลิตระหว่างการขนส่ง ตอนที่ 2.2 พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติตามการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ สมัครใจเข้าร่วมกลุ่มกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ แหล่งผลิตกล้วยหอมทองอยู่ในชุมชนที่ใกล้เคียงกัน มีการร่วมกลุ่มการจำหน่ายผลผลิต รวมกันผลิตเพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต กล้วยหอมทองยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน (GAP) เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยหอมทองยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการกำหนดเป้าหมายด้านการปฏิบัติ ด้านธุรกิจ ด้านการผลิตและการบริหารจัดการของกลุ่มที่ชัดเจนร่วมกัน รวมถึงขาดการเก็บข้อมูลด้านการผลิตของสมาชิก

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตกล้วยหอมทองแปลงใหญ่ แบ่งออกเป็น 2 ตอน

3.1 พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 การปลูกและการดูแลรักษา ปัญหาในระดับปานกลาง ด้านการวางแผนและจัดทำรหัสข้อมูลประจำแปลง ด้านการกำหนดระยะปลูก ด้านการตรวจวิเคราะห์ดิน การวางแผนจัดการผลผลิต ทำการห่อคลุมถุงเพื่อป้องกันแมลงและทำการค้ายันต์กล้วย การเก็บเกี่ยวผลผลิต การคัดแยกผลผลิตตามชั้นคุณภาพ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า ส่วนใหญ่ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าปัญหาในระดับมาก ด้านการเก็บเอกสารและบันทึกข้อมูลกระบวนการผลิต ระดับปานกลาง ด้านภาชนะบรรจุ (Packaging) ไม่สามารถป้องกันการปนเปื้อนและความเสียหายของผลผลิตกล้วยหอมทอง เครื่องมืออุปกรณ์ไม่เพียงพอ การจัดการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ของเสียภายในอาคาร แหล่งน้ำสะอาดในกระบวนการผลิต ความเหมาะสมของที่พักผลผลิต การรักษาความสะอาดส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงาน การฝึกอบรมเกี่ยวกับสุขลักษณะส่วนบุคคล การขนส่งที่ปราศจากการปนเปื้อน และระบบการตามสอบผลผลิต

3.2 การปฏิบัติตามการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ พบว่าเกษตรกรมีปัญหายูอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 โดยปัญหาระดับมาก ด้านการพัฒนาเกษตรกรเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ระดับปานกลาง ด้านการรับรองมาตรฐาน GAP ด้านการวางแผนการผลิต ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการจัดเก็บข้อมูลการผลิต การกำหนดเป้าหมายแผนการปฏิบัติ แผนธุรกิจของกลุ่มที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ จากการสัมภาษณ์เกษตรกรได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมทอง ดังนี้ 1) ควรใช้พันธุ์ ที่มีลักษณะตรงตามพันธุ์จากแหล่งที่นำเชื้อถื่อ 2) ควรปลูกกล้วยหอมทองในระยะปลูกไม่ชิดเกินไปที่ระยะ 3 X 3 เมตร 3) ปลูกในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ 4) ควรวางแผนการผลิตกล้วยหอมทองช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมให้ได้ผลผลิตกล้วยตลอดทั้งปี โดยเว้นระยะการปลูกกล้วยอย่างน้อย 2-3 เดือน และพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทอง ควรมีความสมดุลกับจำนวนแรงงานในครัวเรือน 4) ควรมีการจัดบันทึกกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ ดังนี้ 1) ควรมีวางแผนการผลิตกล้วยหอมทองเพื่อสามารถบริหารจัดการผลผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชุมหารือเพื่อกำหนดเป้าหมาย ปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 2) ควรพัฒนาการผลิตกล้วยหอมทองให้ได้มาตรฐาน GAP แบบกลุ่ม และถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน แก่เกษตรกรที่ไม่มีประสบการณ์

4. ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่

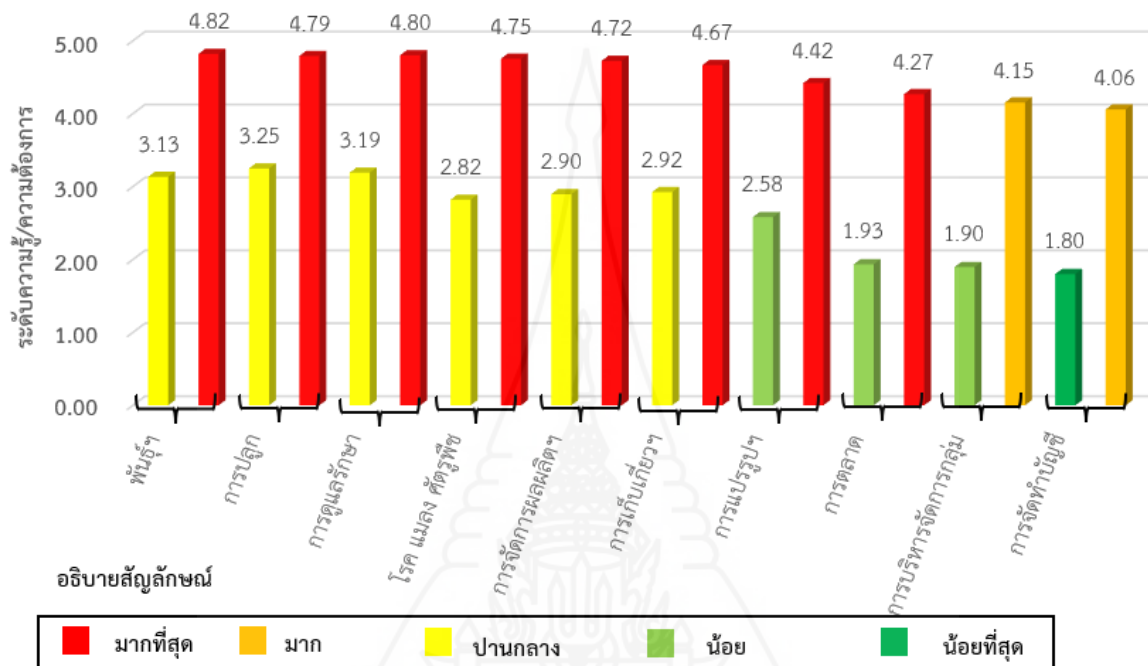
4.1 พบว่าเกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อยที่สุด ด้านการจัดทำบัญชี รองลงมาในระดับน้อย ด้านการตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม และการแปรรูปกล้วยหอมทอง และระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านพันธุ์ การปลูกและดูแลรักษา โรค แมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด การจัดการผลผลิตให้ได้คุณภาพ และการเก็บเกี่ยวและวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว ความต้องการการส่งเสริมระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านพันธุ์ การปลูกและดูแลรักษา โรค แมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด การจัดการผลผลิตให้ได้คุณภาพ การเก็บเกี่ยวและวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปกล้วยหอมทอง และด้านการตลาด ระดับมาก ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดทำบัญชี (ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

เปรียบเทียบระดับความรู้ที่ได้รับ และระดับความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกร

แผนภูมิที่ 1 ระดับความรู้ที่ได้รับ และระดับความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกร

ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริม พบว่าเกษตรกรต้องสื่อบุคคลระดับมากที่สุด หน่วยงานราชการ รองลงมา ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.63 และ 3.70 สื่อสิ่งพิมพ์ ระดับปานกลาง ได้แก่ คู่มือ पोสเตอร์ และแผ่นพับ ค่าเฉลี่ย 3.40 3.12 และ 3.05 ตามลำดับ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระดับมาก ได้แก่ วิดีโอ และโทรทัศน์ ค่าเฉลี่ย 4.18 และ 3.41 ระดับปานกลาง อินเทอร์เน็ต ค่าเฉลี่ย 3.26 และระดับน้อย วิทย์ ค่าเฉลี่ย 1.86

ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม ระดับมากที่สุด คือ การฝึกปฏิบัติ และการสาธิต ค่าเฉลี่ย 4.78 และ 4.23 รองลงมา ระดับมาก การทัศนศึกษา ค่าเฉลี่ย 4.11 และระดับปานกลาง การบรรยาย ค่าเฉลี่ย 3.19

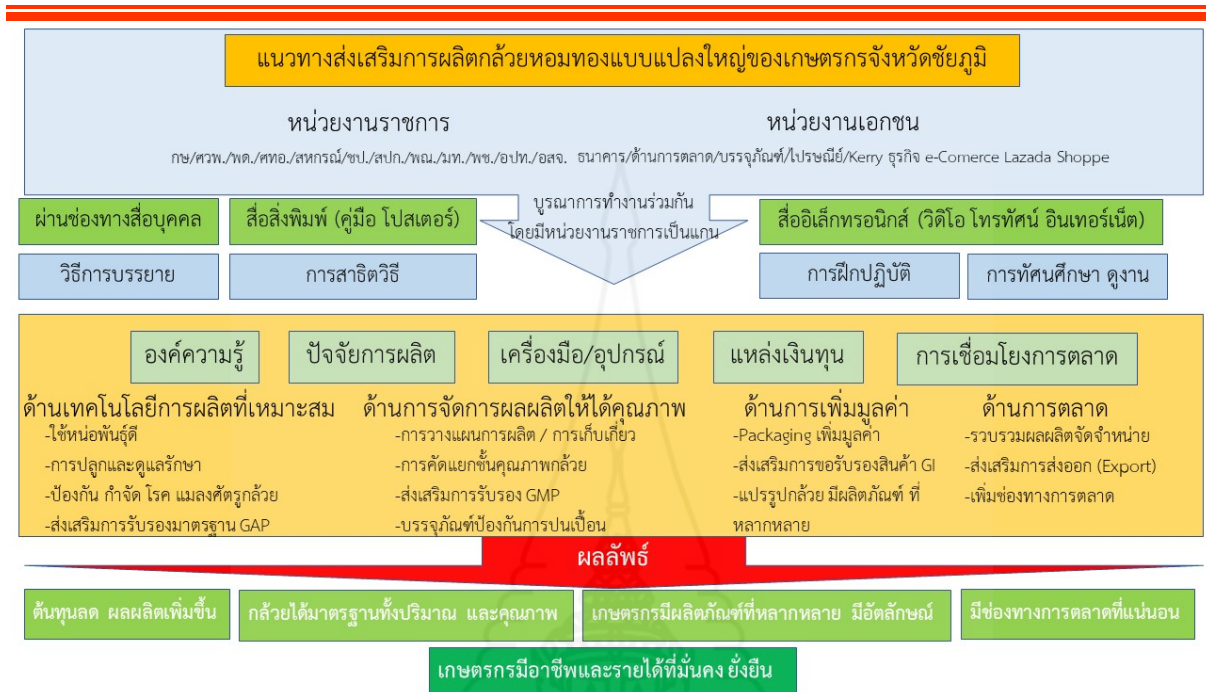
4.2 พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุนการเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ มากที่สุด ด้านปัจจัยการผลิต ค่าเฉลี่ย 4.27 รองลงมา ระดับมาก ด้านเครื่องมืออุปกรณ์ การตลาด องค์ความรู้การผลิต และแหล่งเงินทุน ค่าเฉลี่ย 4.18 4.14 4.12 และ 3.42 ตามลำดับ และจากหน่วยงานภาครัฐ ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.68

แนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิ ดังแผนภาพที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

แผนภาพที่ 1 แสดงแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิ

จากแผนภาพที่ 1 พบว่าแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิ โดยหน่วยงานราชการทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานภาคีเครือข่าย ภาคเอกชน ร่วมกันบูรณาการทำงาน ด้านส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต เครื่องมืออุปกรณ์ ด้านเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม ด้านการจัดการผลผลิตให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร รวมถึงการประสานความร่วมมือจัดหาแหล่งเงินทุน เชื่อมโยงการตลาด การรวบรวมผลผลิตจัดจำหน่าย ส่งเสริมการส่งออก (Export) และเพิ่มช่องทางการตลาด โดยผ่านช่องทางสื่อบุคคลของหน่วยงานราชการ สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือ โปสเตอร์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิดีโอ โทรศัพท์ โดยใช้วิธีการบรรยายถ่ายทอดความรู้ การสาธิตวิธี การฝึกปฏิบัติ และทัศนศึกษาดูงาน ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับเกษตรกร เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณผลผลิตส่งผลให้กล้วยหอมทองมีมาตรฐานและคุณภาพ เกษตรกรมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและมีอัตลักษณ์ ส่งผลให้เกษตรกรมีอาชีพที่มั่นคง และรายได้ที่เพิ่มขึ้น อย่างมั่นคงและยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร จังหวัดชัยภูมิ” จึงนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. **สภาพส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร** พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.4 อายุเฉลี่ย 55.51 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 72.4 พื้นที่ถือครองเฉลี่ย 22.41 มีประสบการณ์ปลูกกล้วยหอมทองเฉลี่ย 2.95 ปี ได้รับข่าวสารความรู้การผลิตกล้วยหอมทองจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้นำกลุ่มและเพื่อนบ้าน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิมพ์พิชา ประเสริฐศรี (2562, p. 1391) กล่าวว่า ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษามัธยมศึกษาชั้นปวช. มีประสบการณ์ผลิตกล้วยหอมทอง 1 ถึง 5 ปี ได้รับความรู้ด้านการผลิตกล้วยหอมทองจากเครือข่ายและเพื่อนบ้านมากที่สุด รองลงมาคือจากใบปลิวแผ่นพับจากทางราชการเว็บไซต์ ร้อยละ 65.5 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สิริภัทร อันไชยศรี (2560, p. 1496) กล่าวว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มกล้วยหอมทองตำบลบ้านโคก อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.7 อายุเฉลี่ย 50.15 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนสมาชิกอยู่ระหว่าง 5-6 คน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.37 คน และการตลาดสมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้ส่งออกกล้วยหอมทอง มีเพียงร้อยละ 18.5 ที่ส่งออกตลาดต่างประเทศ

2. การผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร

2.1 สภาพการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกร การปลูกและดูแลรักษากล้วยหอมทอง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) โดย เลือกพื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนปลูกในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ ไถเตรียมดินก่อนปลูก ใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดินตามคำแนะนำ และมีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สิริภัทร อันไชยศรี (2560, p. 1496) กล่าวว่า สภาพการผลิตและการตลาดของกล้วยหอมทอง ตำบลบ้านโคก อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี มีการเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เฉลิมพล อังสุสิงห์ (2558) กล่าวว่า การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ และการผลิตกล้วยไข่ตามมาตรฐานการส่งออกของเกษตรกร พบว่าการผลิตกล้วยไข่เกษตรกรส่วนใหญ่ในภาพรวมมีความรู้เกี่ยวกับการเลือกพื้นที่ปลูก การจัดการพื้นที่ในการปลูก ปุ๋ยที่ใช้ในการปลูกกล้วยไข่ มีวิธีการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรู กำจัดโรค การปฏิบัติของเกษตรกรสอดคล้องกับมาตรฐานการส่งออก เกษตรกรมีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมและมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตกล้วยไข่ตามมาตรฐานการส่งออก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ณัฐฉา เชื้อเมืองพาน (2557) กล่าวว่า ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานส่งออกของเกษตรกรใน อำเภอสามโก้ จังหวัดพิจิตร พบว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP

2.2 การปฏิบัติตามการส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ สนใจเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ สามารถรวมกันเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ มีการผลิตในพื้นที่เหมาะสม พื้นที่อยู่ภายในชุมชนที่ใกล้เคียงกัน มีการรวมกันผลิต จำหน่ายผลผลิต มีตลาดรองรับผลผลิตของเกษตรกร เพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ บุญหา จินดาวานิชกุล (2561) กล่าวว่า การปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ พบว่า เกษตรกรเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ร้อยละ 100.0 ในประเด็นการเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ต้องมาจากความสมัครใจที่จะเข้าร่วมกลุ่ม การผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน การถ่ายทอดความรู้ในการพัฒนาคุณภาพการรวมกันผลิตเพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และการพัฒนาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่

3. ปัญหา และข้อเสนอแนะในการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกร

3.1 จากผลการวิจัยเกษตรกร การปลูกและการดูแลรักษา เกษตรกรมีปัญหาด้านการตรวจวิเคราะห์ความอุดมสมบูรณ์ของดิน การวางแผนจัดการผลผลิต ทำการห่อคลุมถุงเพื่อป้องกันแมลงและทำการค้ายันต์กล้วย การเก็บเกี่ยวผลผลิต การคัดแยกผลผลิตตามขั้นคุณภาพ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรมีปัญหาด้านภาชนะบรรจุ (Packaging) ไม่สามารถป้องกันการปนเปื้อนและความเสียหายของผลผลิตกล้วยหอมทอง เครื่องมืออุปกรณ์ไม่เพียงพอ การจัดการของเสียภายในอาคาร แหล่งน้ำ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

สะอาดในกระบวนการผลิต ความเหมาะสมของที่ฟักผลผลิต การรักษาความสะอาดส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงาน การฝึกอบรมเกี่ยวกับสุขลักษณะส่วนบุคคล การขนส่งที่ปราศจากการปนเปื้อน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์พิชา ประเสริฐศรี (2562, p. 1391) กล่าวว่า ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตและการตลาดกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกของเกษตรกรในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมทองที่พบ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับดินขาดความอุดมสมบูรณ์มากที่สุด รองลงมาคือ พื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองไม่เหมาะสม และการขาดน้ำในฤดูแล้ง มีข้อเสนอแนะว่าควรมีการให้ความรู้ในเรื่องการป้องกัน และกำจัดศัตรูพืช และการปลูกการดูแลรักษาสวนกล้วยหอมทอง ตลอดจนการสนับสนุนเงินทุนเพื่อการผลิต สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สิริภัทร อันไชยศรี (2560, p. 1496) ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกล้วยหอมทอง ตำบลบ้านโคก อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี พบว่าปัญหาที่สำคัญคือเรื่องผลผลิตกล้วยหอมทองไม่ได้คุณภาพ ปัญหาการขนส่ง ขาดต้นทุนในการผลิต และการจัดการระบบน้ำในแปลง ข้อเสนอแนะ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนแก่สมาชิก การพัฒนาองค์ความรู้แก่สมาชิก

3.2 การปฏิบัติตามการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ พบว่าเป็นเกษตรกรมีปัญหา ด้านการวางแผนการผลิต ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการจัดเก็บข้อมูลการผลิต การกำหนดเป้าหมายแผนการปฏิบัติ แผนธุรกิจของกลุ่มที่ชัดเจน เกษตรกรเสนอแนะด้านพัฒนาการผลิตกล้วยหอมทองให้ได้มาตรฐาน GAP แบบกลุ่ม และถ่ายทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกษตรกรสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน แก่เกษตรกรที่ไม่มีประสบการณ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุษงา จินดาวานิชสกุล (2561) ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ พบว่า เกษตรกรมีปัญหา ระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ และความรู้และประสบการณ์การผลิตลำไยนอกฤดู

4. ความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่

4.1 จากผลการวิจัย **ความต้องการการส่งเสริม** เกษตรกรต้องการการส่งเสริมมากที่สุด ด้านพันธุ์ การปลูกและดูแลรักษา โรค แมลงศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด การจัดการผลผลิตให้ได้คุณภาพ การเก็บเกี่ยวและวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปกล้วยหอมทอง และด้านการตลาด ระดับมาก ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดทำบัญชี **ความต้องการช่องทางในการส่งเสริม** เกษตรกรต้องการสื่อบุคคลระดับมากที่สุด หน่วยงานราชการ รองลงมา ระดับมาก หน่วยงานเอกชน ต้องการสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือ โปสเตอร์ และแผ่นพับ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิดีโอ โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต **ความต้องการวิธีการส่งเสริม** เกษตรกรต้องการระดับมากที่สุด คือ การฝึกปฏิบัติ และการสาธิต รองลงมา การทัศนศึกษา และการบรรยาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มยุเรศ เทศหรั่ง (2563, p. 1395) กล่าวว่าความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกของเกษตรกร อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าเกษตรกรต้องการความรู้ในระดับมากที่สุดในประเด็นการตลาดและการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แนวทางการส่งเสริมให้เกษตรกรปฏิบัติและขอรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีรวมกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงการตลาดโดยผ่านช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล และสื่อสิ่งพิมพ์ ใช้วิธีการส่งเสริม ได้แก่ การศึกษาดูงาน การให้คำแนะนำ และการฝึกอบรม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จิรสุตา ปัญญาไศย (2563) กล่าวว่าความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการเกษตรนาแปลงใหญ่ของเกษตรกร อำเภอบางกระพูน จังหวัดพิษณุโลก พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยและการลดต้นทุน การเพิ่มประสิทธิภาพข้าว ในระดับมากที่สุดผ่านช่องทางสื่อบุคคลในระดับมาก วิธีการส่งเสริมในระดับมากที่สุด คือ การบรรยาย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิมพ์พิชา ประเสริฐศรี (2562, p. 1391) ได้ศึกษาความต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยหอมทอง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตและ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

การตลาดกล้วยหอมทองจากสื่อบุคคล มากที่สุด รองลงมาคือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสิ่งพิมพ์ โดยต้องการให้มีการสาธิต บรรยาย ฝึกปฏิบัติ แล้วทัศนศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล (2561, p. 766) ได้ศึกษาความต้องการ และแนวทางการส่งเสริมของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอ หล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าเกษตรกรมีความต้องการช่องทางการส่งเสริมในระดับมากจากราชการ คู่มือ อินเทอร์เน็ต และวิธีการส่งเสริมระดับมากในรูปแบบทัศนศึกษา ฝึกปฏิบัติ สาธิต และการบรรยาย **ความต้องการด้านการสนับสนุนการเข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่** พบว่าเกษตรกรต้องการด้านปัจจัยการผลิต ด้านเครื่องมืออุปกรณ์ การตลาด องค์ความรู้การผลิต และแหล่งเงินทุน จากหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุหงา จินตวานิชสกุล (2561) กล่าวว่า ความต้องการ การสนับสนุนการเข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ลำไยของเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไยจังหวัดสระแก้วมากที่สุดด้านปัจจัยการผลิต

4.2 แนวทางการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองแบบแปลงใหญ่ จังหวัดชัยภูมิ จากแผนภาพที่ 1 หน่วยงาน ราชการ และหน่วยงานภาคีเครือข่าย ภาคเอกชน ร่วมกันบูรณาการทำงาน ด้านส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต เครื่องมืออุปกรณ์ ด้านเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม ด้านการจัดการผลผลิตให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า เกษตรกร รวมถึงการประสานความร่วมมือจัดหาแหล่งเงินทุน เชื่อมโยงการตลาด การรวบรวมผลผลิตจัดจำหน่าย ส่งเสริมการ ส่งออก (Export) และเพิ่มช่องทางตลาด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุวรีย์ เคนหงษ์ (2563, p. 1606) กล่าวว่าข้อเสนอแนะและ แนวทางการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ในอำเภอบางบาล จังหวัดมหาสารคาม การส่งเสริมในระบบแปลงใหญ่ จำเป็นต้องมีการทำงานเชิงบูรณาการ ร่วมกันระหว่างเกษตรกรเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และภาคเอกชน ด้วยหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก เป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการ ผลิต ตลอดห่วงโซ่อุปทาน หน่วยงานภาคเอกชนสนับสนุนด้านการตลาด และการพัฒนาคุณภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ส่งเสริมการจัดทำแปลงเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรสุตา ปัญญาไศย (2563) กล่าวว่าแนว ทางการส่งเสริมการเกษตรนาแปลงใหญ่ของเกษตรกร อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ด้วยการส่งเสริมให้ความรู้แก่ เกษตรกรเรื่องการใส่ปุ๋ยตามค่าการวิเคราะห์ดินเพื่อช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าว เจ้าหน้าที่ภาครัฐและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการทำงานร่วมกัน ในด้านการส่งเสริม สนับสนุน ติดตามงาน และให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ กระบวนการผลิตไปจนถึงการจัดจำหน่าย

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ดังนี้

1. **ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร** เกษตรกรควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของทุกขั้นตอนการผลิตกล้วยหอมทอง การเลือก พื้นที่ที่มีความเหมาะสม การคัดเลือกพันธุ์ การเตรียมดิน การปลูกและดูแลรักษากล้วยหอมทอง การเก็บเกี่ยวและวิทยาการ หลังการหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้มีผลผลิตมีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด และมีผลผลิตตลอดทั้งปี ตามแนวทาง ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) และการปฏิบัติสำหรับรวบรวมผัก และผลไม้สด (Good Manufacturing Practice : GMP) ภายใต้การบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ที่ดี การจัดเก็บข้อมูลการ ผลิตของสมาชิก ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานที่ชัดเจนร่วมกัน จัดหาปัจจัยการผลิต การใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิต เพื่อช่วยให้ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต ใช้กลไกการรวมกลุ่มเจรจาต่อรองเพิ่มช่องทางการตลาด เช่น การส่งออก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

2. ข้อเสนอแนะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากผลการวิจัยเกษตรกรได้รับความรู้ในระดับปานกลาง ในเรื่อง พันธุ์ การปลูกและดูแลรักษา โรค แมลง ศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด การจัดการผลผลิตให้ได้คุณภาพ และการเก็บเกี่ยวและวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว ได้รับความรู้ในระดับน้อย ในเรื่อง การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าสินค้า การตลาด การบริหารจัดการกลุ่ม และได้รับความรู้ระดับน้อยที่สุดในเรื่อง การจัดทำบัญชี เกษตรกรต้องการความรู้ระดับมากที่สุด ในเรื่อง พันธุ์ การปลูกและดูแลรักษา โรค แมลง ศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด การจัดการผลผลิตให้ได้คุณภาพ การเก็บเกี่ยวและวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว และการตลาด ต้องการความรู้ในระดับมาก ในเรื่อง การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าสินค้า การบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดทำบัญชี ระดับความต้องการช่องทางการส่งเสริม จึงเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร มีทักษะและทัศนคติที่ดี สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง พร้อมทั้งติดตามให้คำแนะนำเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้วิธีการบรรยายถ่ายทอดความรู้ การสาธิตวิธี การฝึกปฏิบัติ และการทัศนศึกษาดูงาน เกษตรกรมีความเชื่อมั่นและต้องการสื่อบุคคลจากหน่วยงานราชการมากที่สุด เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรภาครัฐ จึงควรเป็นแกนหลักในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีทั้งในภาครัฐและเอกชน ส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต และเครื่องมืออุปกรณ์ ด้านเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม ด้านการจัดการผลผลิตให้ได้คุณภาพในขั้นตอนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวให้มีการบรรจุ การขนส่ง มิให้เกิดการปนเปื้อนต่อสินค้า ด้านการเพิ่มมูลค่า อีกทั้งยังประสานความร่วมมือจัดหาแหล่งเงินทุน และเชื่อมโยงการตลาด ส่งเสริมการรวบรวมผลผลิตจัดจำหน่ายส่งเสริมการส่งออก (Export) และเพิ่มช่องทางตลาด ผ่านช่องทางสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือ และโปสเตอร์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิดีโอ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต อาทิเช่น เว็บไซต์ ไลน์ เฟซบุ๊ก

เอกสารอ้างอิง

- เบญจมาศ ศิลาย้อย. (2558). *กล้วย* (พิมพ์ครั้งที่ 4 ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2527). *การส่งเสริมการเกษตรหลักและวิธีการ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2564). สถิติการส่งออก (Export) กล้วยสด ปี 2559-2564. Retrieved from <http://impexp.oae.go.th/service/export.php>
- สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ. (2564). *ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจังหวัดชัยภูมิ*. ชัยภูมิ: สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิ.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *คู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2558). *คู่มือการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558*.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561). *คู่มือโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561*.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2562). GAP พืช ข้อกำหนด 8 ประการ. Retrieved from <https://warning.acfs.go.th/th/articles-and-research/view/?page=34>
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). *กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : มาตรฐานการปฏิบัติที่ดีสำหรับรวบรวมผักและผลไม้สด ตามพรบ.มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551*.
- เทคโนโลยีชาวบ้านออนไลน์. (2560). “สหกรณ์การเกษตรทำยาง” ส่งออกกล้วยหอมทองรายใหญ่ที่สุด. Retrieved from https://www.sentangsedtee.com/career-channel/article_41029

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

-
- สุวรีย์ เคนหงษ์. (2563). แนวทางการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- มยุเรศ เทศหรั่ง. (2563). แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ส่งออกของเกษตรกร อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พิมพ์พิชชา ประเสริฐศรี. (2562). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดกล้วยหอมทองส่งออกของเกษตรกร อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ธัญญรัตน์ ภัทรชนนวรพล. (2561). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตส้มโอมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ณัฐวุฒิ เชื้อเมืองพาน. (2557). การผลิตมะม่วงเพื่อคุณภาพตามมาตรฐานการส่งออกของเกษตรกรในอำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เฉลิมพล อังคสิงห์. (2558). ศักยภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรให้ได้มาตรฐานการส่งออกใน จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สิริภัทร อันไชยศรี. (2560). แนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มกล้วยหอมทอง ตำบลบ้านโคก อำเภอสร้างคอม จังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จิรสุดา ปัญญาไศย. (2563). แนวทางการส่งเสริมแบบนาแปลงใหญ่ของเกษตรกร อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- บุหงา จินตวานิชสกุล. (2561). แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ในการผลิตลำไยนอกฤดู จังหวัดสระแก้ว. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.